

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianae, 1661

1 Inter gentiles connubia dicimus esse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

*enam pro consensu. Fides autem consensus est, quando etiam non
frungi manet, corde tamen & ore consentit ducere, & mutuo se
credunt unus alii, & mutuo se suscipiunt.*

CAVSA XXVIII.

CASVA AYRA.
Vidam infidelis in enigma positis ad scilicet conversus
est, ut vero eis fides Christiana ab eo discessit.
Ite quodam fidem in uxorem accepit, quia marita
debet affectio. Tandem vero & fluenti merito
in Episcopatum elegerunt.

1. In primis quartus, an conjugata sit inter virfides,
2. secundum, an in eis huius ducere priore vivente,
3. tertium, an responsum beaginc, qui ante baptismum habuit
nam, et post baptismum alterum.

*Item Innocentius Papa Ruffo & Eusebii Episcopii
Macedonibus epist. 23. cap. 2.*

NVM quid non erat admittendum in hereditatis consortioni, qui ex ea suscepisti sunt, que ante baptismum fuit uxori: et quinque appellandi vel naturales, vel prius, quia non est matrimonium legitimum (utrovis videtur) nisi illud, quod post baptismum assumitur: **I**lli Dominus cum interrogasset a Iudeis, si licet dimittere uxorem, aque expostionem fecit non debere, addidit: **Q**uod Deum conjunxit, homini non separari. **A**nci ne de his puteor esse locutus, qui post baptismum uxores forsan, meminisceris hoc & a Iudeis interrogatus, & Tu quis es responsum. **Q**uare, & sollicitus quaro, si una & eadem est filii orus, qui antea catechumenus & postea fit fidelis, filiosque ex ea, cum esset catechumenus suscepimus.

QVÆSTIO I.

QVÆSTIO I.
Quid autem inter infideles coniugium non sit, multi au-
thoritatis produntur. At enim a Pandore: [Omne-
um non est lex peccatum est.] Coniugio autem
nuptiale non est lex: & idem peccatum est. Non est conju-
gum, quia non est coniugium peccatum est. Item per Augu-
stum: [Non est lex nisi contra naturam] & per Iustini:
[Coniugium non est lex nisi contra naturam] & per
Iacobum: [Coniugium non est lex nisi contra naturam]
Atque apparet, an non habent polita delicto Patre-
cum exteris hercifudi hæreditatis confutione, quibus
filiorum nomen regeneratio spiritus credidit abfusilio.
Quod cum ita fentire aequo judicare absurdum est, et quia
(malum) ratio est hoc defensio, & vacua magis opinio
ne facit, quam aliqua autoritate rbozari, cùm non
posit inter peccata deputati, quod lex præcepit, & Deus

C. II. q. In fidelis potestate sit, post baptismum
uxorem recipere, quam ante
dimiserat.

Item ex decreto Eutychiani Papæ.

C. III. *et Fidelis insidem dissidentem
sequi non cogit.*
Idem.

Simili modo, si unus ex conjugatis baptizatus est, & alter gentilis, & sequi non vult, sicut dicit **e** **Apostolus**, infidelis si discedit, discedat.

C. IV. **G** Sine culpa relinquatur uxor, qua cum
deci habitare voluerit.

Item Augustinus de fide & operibus, c. 16.

Vxor i legimita f societate conjuncta, sine ulla culpa relinquitur, si cum viro Christiano permane noletur. Non attendit eo modo illam rectificare diuitias, si viro suo dicat: non erit uxor tua, nisi mille de latrino divitias congeras, aut ero tuus filius lenocinaria, quibus nostris domini transfigebas, etiam Christianus exercetas, aut si quid aliud vel facinorosum, vel flagitiolum in viro noverat, quo deflecat, vel libidinem expiebat, vel factum viceum habebat, vel etiam oratione incedebat. Tunc enim illi, cui uxor hac dicit, si veraciter egi ponentem, et auctoritatem suam ostendit, ut

tianum habet operibus mortuis, quando ad baptismum accepit, habetque in fundamento fidem, que per dilectionem operatur, proceditudo plus tenetur amore divinitatis, quam carnis luxurie: & membrum, quod enim scandalizat, fortiter amparabit.

3. Vxor *J. Lucca* Augustini sic habet: Quamobrem & illud, quidcum velut probare cupientes, quantum valeat fides, ubi Apostolus dicit, quod si infidelis deficet, deficat: non est enim fons vestitus subiectus frater aut foror in hujusmodi, id est, ut proper fides Christi ipsa uox legitima foretur conjuncta, sine uilla culpe relinqueretur, si cum vixio Christiano propter huc quod Christianus est, permanere noluerit, non

a Sup. diſſimil. 26. deinde b. numquid. Burch. l. 4. c. 33. Ivo p. 8-
c. 319. Pam. l. 6. c. 96. b Math. 19. c Burch. l. 9. cap. 59. Ivo
p. 8. c. 195. Pam. l. 6. c. 95. d Burch. l. 9. c. 66. Ivo p. 8. c. 196. Pam.
l. 6. c. 97. e T. Cor. 7. f Béda. l. Cor. 7. Ivo p. 8. c. 25. Pam. lib. 3.
c. 23. g Holm. b. C. 6.

attendent eo modo, &c. Verum ob glossas, perspicuum in ver.
non attenditur: & quoniam Ivo & Panormia habent ut Gra-
tianus, nihil est mutatione.

C. V. q. Licitè dimittitur uxor, qua vi-
runsa uero cogere querit ad
matrem.

Item in a sermone Domini in monte, lib. i.

c. 27. q. 27.

I Dololaria, quam sequuntur infideles, & qualibet no-
ta superstitio fornicatio est. Dominus autem per-
misit b causa fornicationis uxorem dimitti. Sed qui
permisit, non suffit, sed locum Apostolo monenti, ut
qui voluerit, non dimittat uxorem infidelem, quo si feci-
tatis possit fidelis fieri. Item i. 28. & Si infidelitas forni-
catio est, & idololatria infidelitas, & avaritia idololatria,
non est dubitandum & avaritiam fornicationem efficit.
Quis ergo nam quamlibet illicitam concupiscentiam poti-
est recte a fornicatione generare, si avaritia forni-
catio est? Ex quo intelligitur, quod propter illicitam con-
cupiscentiam, non tantum qua in spiris cum alienis viris
aut feminis committuntur, sed omnino quilibet, qua
animam corpore male uteretur a lege Dei. aberare faci-
unt, & perniciose, turpiterque corrumpti, possit fine
mine, & vir uxorem dimittere, & uox virum, quia ex-
ceptam facit Dominus easlam fornicationem, quam forni-
cationem (scilicet supradicte commemoratum est) generalis
& universale intelligere cogimus. Cum autem ait:
[Excepta causa fornicationis] non dixit, cuius ipsorum
viri an faciemus. Non enim tantum fornicantem uxori
dimittere conceditur, sed quisquis eam quoque uxori
dimittit, a qua ipse cogitur fornicari, causa unique
fornicationis dimittit: velut si aliquis cogat uxori
scificare idolis, qui talem dimittit, causa fornicationis di-
mittit, non tantum illius, sed & suorum illius, quia fornicatur,
sua, ne fornicetur.

C. VI. q. Quae simulachrum facit, nec resipicit, ali-
mitato a viris suo.

Idem de adulterio conjugii, lib. 2.

Non d solim mechatio est illius, quis carnem suam
conquinet, sed etiam, quae simulachrum facit, mœ-
chatur. Quod si in his factis perseverat, & penitentiam
non agit, recede ab illa, & noli vivere cum illa. Si au-
tem, & tu particeps peccati illius eris.

q. In eo libro non erat, sed apud Eternum in libro pastoris, man-
dato quarto, ex quo erat Ivo hoc uia cum posita, quo dixi 3.34. q. 1.
q. 2. Et quoniam in eo mandato tam de viris, quam de muliere agi-
tur, est aliqua verborum varietas, sed eadem sententia.

C. VII. q. Amore cuiuslibet non est à fide
recedendum.

Item Ambrofius ad Hilarium.

S i infidelis (dicit Apostolus, f.) difedit, discedat:
non est enim servitus subiectus frater au tor in hu-
jusmodi.] id est, si infidelis noluerit esse cum conjugi, fi-
deli, hic agnoscat fidelis suam libertatem: ne ita subiectus
deperte servituti, ut ipsam dimittat fidem, ne conjugem
amittat infidelem. Hoc & de filiis, atque parentibus, hoc
de fratris, & sororibus intelligitur, propter Christum
omnes eff dimittendos, cum proponitur ista conditio, ut
Christum i dimittat, si illos fecum habere defra-
derat. Hoc ergo & de domo, atque agris, hoc & de iis re-
bus, que jure pecuniarior possidentur, hoc loco acci-
pium est.

q. Sicut iam Ivo: sed habetur apud B. Augustinum, ep. 8. 9.
Beda. i. Cor. 7. citat ex Augustino ad consultu Hilarii.

a. Glossa ordin. i. Corint. 7. & Beda. Ivo part. 8. ap. 248. & 249.
b. Matto. 19. Pann. l. 7. c. 29. c. Infra. qu. 7. Apostolus in fine.
d. Ivo p. 8. c. 243. Pann. l. 7. c. 34. f. Ivo p. 8. c. 253. Pann. l. 7. c. 33.
g. i. Cor. 7.

i. q. Christum] Antea legebatur, ut proper China-
dimitar, sicut cum lecum, &c. Emendatus est ex aplo.
Augustini: Reliqua, vero, partim ex aplo, partim ex
Gratiani codicibus.

C. VIII. q. Quod eritam infidelis et conjugi
fidelis.

Item Augustinus ad Polentem, li. de aliis, an-
guinis, c. 13. & 14.

3. I Am nunc illud videamus, quod ait Apostolus: A
propter teritis autem ego dico, non Dominus,] si ma-
scilicet, hoc est, ubinon ambo Christifani fuerit, in
gia locutus. Quod mihi visum est cum mox
xisse. Quia enim conjux fidelis relinquere con-
silio pouri in infidelem, ideo fieri hoc non Dominus
Apostolus prohibet. Quod enim Dominus prohibe-
ri omnino non licet. Monet ergo Apostolus, qui pa-
fit esse multorum occasio lucrandorum, ut fideles
res in reliquoque infidelibus permisit licet non
tibi. Tibi autem videatur infideles quoque dimi-
nibus non licere, quia hoc vera Apostolus, con-
ducere, quia hoc non vera Dominus, con-
siderare, quia hoc non vera. Monet ergo Apostolus, qui pa-
fit esse rationem, cur fieri non expediat, quoniam
Quonodo b enim scis (inquit) mulier, si virum facies
facies? aut unde scis vir, si falsum facies uxorem? d
superius dixisti [Sanctificatus est enim vir infidelis
fidei, & sanctificata est mulier infidelis in fidei
hoc est in Christiano: [Alioquin filii refici, huc
et mundi eff: nunc autem sancta sunt.] Sic ad hunc
conjuges, & filios Christi, tam exemplis, qui pro-
venierant, videaturhortatu. Cur ergo expe-
deles conjuges dimitti a fidelibus, causa taliter
fa est. Non enim propter vinculum, cum taliter
gale servandum, sed ut acquirantur Christifani, non a
fidelibus conjugibus Apostolus vera. Multo san-
ciam facienda non iubente lege, sed liberam duci-
ta sunt in nostris officiis causata, quia dimittit
etiam non impendere, tamen causa dilectionis impo-
sus. Vide prior Dominus p. 6. cu[m]tristis facio
bere monsstrat, lovit tamen ne scandalizans, ne
busad aternam salutem gerens hominem, & confi-
tam vero Apostolus, quemadmodum illa conser-
tus est, ubi dicit: [Cum enim dominus omnis
omnium, omnium, me seruum fecit, si plures in
rem:] cum paulo superius dixisset: [Namque
habemus portentum manducandi & bibendi
non habemus licentiam, uxorem maletere
cendi, sicut catcri-Apostoli, & fratre Domini, 1
phas:] An ergo solis, & Barnabas non habemus
tempore operandi? [Quis militis tuus spes
quis plantar vineam, & de fructu eius non edet?
Qui fit gregem, & de latice eius non comedet?] D
q. Si alii, inquit, portentis vestrae & participante
magis nos: sed non ut sumus haec porcellare, sed
toleramus, ne quod impedimentum deesse
Christi.

C. IX. q. Ab infidelibus conjugis liberare
sed non expedit.

Item ibidem, c. 1. & fragmentum.

Si enim recedere ab infidelibus uxores se
discedit, ut neque jubantur. Nam si dimittit
iudices, ut neque jubantur. Nullus locus est conflito
Apostoli f, in hoc fieri. Nullo enim modo
Dominus iuber, servus bonus fieri possit
paulo post. Cum ergo ceperit gentiles Evangelium
a. i. Cor. 7. Pann. lib. 6. c. 100. b. d. Beda. i. Cor. 7. Pann. lib. 6. c. 100.
d. al. mortem. c. i. Cor. 7. Pann. lib. 6. c. 100.

jam conjunctos gentilibus compertit con-
suetudin. Es quibus si non ambo crederent, sed unus, aut
una infidelium fidelis contentetur habere, nec prohibi-
bitur idem fidelis non prohibiri, quia iustitia permittit
etiam fideles discere, & infidelis homini fornicatio
et major in casu: nee vera ejus pudicitia cum con-
suevit potest, quia & omne, quod non est ex fide, pec-
catum est: quamvis veram habeat fidelis pudicitiam, et
alio cum fidelis conjugi, quia non haberet veram. Ideo au-
tem nec iuber debemus fideles ab infidelibus sepa-
rare, qui non contra iustitiam Domini gentiles fue-
runt, ut non ambò conjugi. Quoniam ergo ab infidelis fide-
lē discere non prohibet, nec iuber Dominus, id est, ut
non dicit, Apostolus & dicit, non Dominus, habens
pugnaciam spiritum sanctum, in qua dare possit utili & fide-
lē auxilium. Unde cum dixisset de militiis, cuius vir-
tutem fecerit: [Beatus autem erit si sic permanferit,
secundum confitum meum,] ne quis confitum tan-
quam lumenum, non divinum, contemnendum put-
at: [Faro autem, quod & ego spiritum dei ha-
bemus.] Proinde intelligentiam est, etiam ipsa, quia non
est dominus pugnare, sed a sancto ejus famulo utiliter
fideles, eodem domino inspirante suaderet. Abiit ei-
us atque quam catholicis dixerit, quod & suaderet spiritu-
alitatem, non dominum suaderet, cum & ipse domi-
num sit, & inseparabile sim opera trinitatis. Dicit
pater: [De virginibus autem præceptum domini non
habent: continet autem do:] non ut hoc confitum a
litteris continet continet, quia illi a domino est inflati-
tus, tunc datur, fidele confitum. Aliud ubi facere
non licet, hic autem licet: ita sanè, ut ipsius licitum
parvum vero non expedit. Ex-
pediatum, quando non solum per iustitiam, que coram
domino est, permittit, sed etiam hominibus nullum
ex hoc impedimentum salutis inferatur: velut cum dat con-
fitemur nos aperiendi apostoli virginibus, (unde præ-
ceptum domini non habere testauit,) licet aliud facere,
id est, nobis & minus, quam continentia, bonum ta-
men tenet impunitum: ipsaque licitum etiam expe-
dit: quoniam in vestia & illiciencia ruitur carnis inhibi-
tiones: & exigit honestate nobendii, ut neminem
impedit aliam faciem, quamvis magis expediret, magis
que honestum est, & virgo confitum, quod præceptum
cum non compellit, antiperpetrat. Tunc autem non expedit
id, quod licet est, quando permittitur quidem, sed u-
nius non potest alii affecti impedimentum salutis: sic
et si (unde hanc loquimur) dificile fidelis conjugi
est infidelis: quam non prohibet dominus præcepto
suum, quia coram illo iugula non est: sed prohibet A-
postoli confitum charitatis, quia infidelis affecti impedi-
mentum salutis: non solum, quia perniciosestima
scandalizans offensio, verum etiam, quia cum in alia conju-
gatione coaderetur rivenientibus, à quibus dimittuntur, adul-
teria nebulos colligat difficultatem resolvuntur. Ideo
hic, ubi, quid licet, non expedit, non potest dici, si di-
miserit infidelis, bene facit, si non dimiserit, melius
facit: sicut dicitur est: [Qui dat nupsum, bene facit,
qui non dat nupsum, melius facit:] quoniam illud
non solum utrumque pariter licet (unde ad nihil horum
præcepto domini quicquam compellitur), sed etiam u-
trumque expediat, aliud minus, aliud amplius. Unde ad id:
a. 1. Cor. 7. b. 1. Corinth. 7. c. al. aliud. d. Ibid.
cap. 20. Lib. 1. de ferm. Domini, cap. 14. e. 1. Corinth. 7. f. al.
f. g. 1. Corinth. 7. h. Galat. 5. i. al. ergo. k. Ibid.
cap. 21.

